

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Sulosaari, V., Rautava, P., Seppänen, L., Siekkinen, M., Leino-Kilpi, H. 2019. Ammatillinen voimaantuminen ja moniammatillinen yhteistyö syöpäkeskuksissa. BestPractice: Onkologia ja hematologia. Vol. 33, no 8, 24 - 26.

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Sulosaari, V., Rautava, P., Seppänen, L., Siekkinen, M., Leino-Kilpi, H. 2019. Ammatillinen voimaantuminen ja moniammatillinen yhteistyö syöpäkeskuksissa. BestPractice: Onkologia ja hematologia. Vol. 33, no 8, 24 - 26.

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Ammatillinen voimaantuminen ja moniammatillinen yhteistyö syöpäkeskuksissa

Virpi Sulosaari

SH, TtT, yliopettaja
Turun ammattikorkeakoulu,
Terveys ja hyvinvointi

Mervi Siekkinen

RTT, TtT, kehittämisspäälikkö
Tyks, Läntinen Syöpäkeskus

Päivi Rautava

LKT, professori, tutkimusylilääkäri
Turun yliopisto ja Tyks

Helena Leino-Kilpi

THT, professori,
sivutoiminen ylihoitaja
Turun yliopisto ja Tyks

Laura Seppänen

MMT, vanhempi tutkija, dos.
Helsingin yliopisto
ja Työterveyslaitos

Syöpä sairausryhmänä on muodostunut yhdeksi keskeiseksi kansanterveydelliseksi ongelmaksi Suomessa. Tarve syövän hoidolle ja hoidon asiantuntijoille lisääntyykin suhteessa kasvavaan uusien syöpäpotilaiden määrään.¹ Syövän hoidon asiantuntijoiden työhyvinvointi on oleellinen osa syöpäkeskusten vetovoimaisuutta ja ammattitaitoisen henkilökunnan sitoutumista pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn läpi koko pitkän työuran.^{2,3} Haasteena voidaan nähdä paitsi työvoiman riittävyys ja halu kehittyä sekä kehittää, myös palvelujen organisoiminen moniammatillisesti ja asiakaslähtöisesti eurooppalaisen huippuosaamisstatuksen ja laatuakkreditoinnin saamiseksi suomalaisille syöpäkeskuksille. Kansallisen syöpäkeskuksen ja sen alueellisten keskusten perustaminen on myös tuonut uusia vaatimuksia

henkilöstölle palvelujen yhteensovittamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi sekä verkostomaisen työotteen ja toimintamallin omaksumiseksi.

Syövän hoidon yksiköt työympäristönä

Syöpää sairastavien potilaiden hoitoyksiköt ovat työympäristönä erityisen vaativia työssä jaksamisen näkökulmasta.^{4,5,6} Aikaisemmissa tutkimuksissa lääkärin, sairaanhoitajien ja röntgenhoitajien keskeisimmät stressitekijät liittyvät keskeisesti työn organisointiin liittyviin tekijöihin ja työn kuormittavuuteen.^{4,5,7,8} Sekä moniammatillinen yhteistyö että ammatillinen voimaantuminen ovat yhteydessä työhyvinvointiin, työhön sitoutumiseen, motivaatioon ja työssä jaksamiseen sekä välillisesti hoidon laatuun ja tuloksiin sekä potilasturvallisuuteen.^{9,10,11,12,20}

Moniammatillisesti hyvin toimivissa tiimeissä on asiantuntijoiden välillä keskinäistä tukea ja luottamusta. Tällaisissa tiimeissä halutaan työskennellä. Niissä kehittyy myös sosiaalista pääomaa, joka auttaa työssä jaksamista.¹¹ Syöpäpotilaiden hoidossa moniammatillinen yhteistyö ja toimiva tiimityöskentely ovat välttämättömiä hoidon laadun ja turvallisuuden varmistamisessa.¹³ Myös potilaan ja hänen läheistensä osallistumista tulisi tukea moniammatillisen työryhmän työskentelyssä.¹⁴

Syöpäpotilaan hoidossa moniammatillista yhteistyötä edistää toimiva esimiestyö, ammattiryhmien välinen vuorovaikutus ja roolien selkeys.¹⁵ Moniammatillisen yhteistyön kehittämisen kautta voidaan tukea koko työyhteisön ammatillista voimaantumista ja asiakaslähtöisten palveluiden kehittämistä, jonka seurauksena myös hoidon tulokset voivat parantua ja hoito kehittyä potilaslähtöisemmäksi.^{16,17,18} Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen edellyttää kuitenkin myös yksittäisten työntekijöiden ammatillisen voimaantumisen vahvistamista.¹⁹ Suomalaisista syöpää sairastavien potilaiden hoitoyksiköistä on vain niukasti tutkimusta henkilökunnan ammatillisen voimaantumisen ja moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta.

Tulevaisuuden vetovoimainen syöpäkeskus (VETÄVÄ) -hanke

Työsuojelurahaston rahoittamassa Tulevaisuuden vetovoimainen syöpäkeskus (VETÄVÄ) -hankkeessa vuosina 2017–2020 tutkitaan ja kehitetään moniammatillista yhteistyötä sekä työntekijöiden ammatillista voimaantumista Läntisen Syöpäkeskuksen eri yksiköissä ja erityisesti niiden välillä (www.vetava.fi). Läntinen Syöpäkeskus kokoaa yhteen syövän hoidon asiantuntijat Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiireistä verkostomaisella toiminta-

mallilla. Tutkimushanke kohdistuu a) moniammatilliseen yhteistyöhön ja b) henkilöstön ammatilliseen voimaantumiseen Läntisen Syöpäkeskuksen verkostoon kuuluvissa syövän hoidon yksiköissä (www.vs-shp.fi/fi/syopakeskus/Sivut/default.aspx).

Tutkimuksessa käytetään moniammatillisia työpajoja yksilötason ja yhteisötason kehittämismenetelminä moniammatillisen yhteistyön ja ammatillisen voimaantumisen edistämiseksi. Perusolettamus on, että moniammatillisen yhteistyön ja ammatillisen voimaantumisen lisääminen edistävät työhön sitoutumista, työssä jaksamista ja työhyvinvointia yksilö- ja yhteisötasolla. Välillisesti hanke tukee Läntisen Syöpäkeskuksen verkostomaista koordinoitutehtävää moniammatillisen toiminnan ja työhyvinvoinnin kehittämisen kautta ja edistää syöpäpotilaan hoidon laadun ja asiakaslähtöisyyden kehittämistä. Ennen interventioita arvioitiin moniammatillisen henkilöstön käsitykset moniammatillisen yhteistyön toteutumisesta ja ammatillisesta voimaantumisesta. Arviointi toteutetaan uudelleen interventioiden jälkeen marras–joulukuussa 2019.

Tutkimuksen toteutus ja alkukyselyn tuloksia

Tutkimuksen kohderyhmä on syöpäpotilaiden hoidon yksiköissä toimiva monialainen henkilökunta, joista 350 osallistui interventioita edeltäneeseen kyselyyn. Vastanneista 67 % oli sairaanhoitajia, 11 % lääkäreitä ja 13 % muita sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia pääosin syöpätautien, kirurgian ja hematologian yksiköistä. Aineisto kerättiin tutkimusta varten laaditulla moniammatillista yhteistyötä arvioivalla kyselylomakkeella (MONAMI) ja ammatillista voimaantumista koskeva aineisto Kuokkasen (2003) kehittämällä Work Related Empowerment (WEP) -mittarilla. MONAMI-mittari arvioi vastaajan käsityksiä moniammatillisen toiminnan arvostuksesta, →

toteutumisesta sekä moniammatillisen toiminnan tuesta ja johtamisesta. Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin.

Vastaajat arvostivat moniammatillista yhteistyötä, ja näkemykset moniammatillisesta yhteistyön toteutumisesta olivat myönteiset.²¹ Kaikkein kriittisimmät vastaukset liittyivät johtamisen tukeen moniammatillisen toiminnan mahdollistamisessa ja edistämässä. Pitkä työkokemus syöpäpotilaiden hoidosta lisäsi vastaajien moniammatillisen toiminnan arvostusta. Vastanneista esimiehet arvioivat kaikkein myönteisemmin moniammatillisen toiminnan tuen ja johtamisen. Myös vastaajien kokemus omasta ammatillisesta voimaantumisen oli hyvä. Lääkärit arvioivat oman ammatillisen voimaantumisen muita ammattiryhmiä paremmaksi, ja heidän arviointinsa olivat muita ryhmiä yhdenmukaisemmat. Eniten sisäistä vaihtelua vastauksissa ammatillisen voimaantumisen kokemuksesta oli hoitajilla. Heikoimmin toteutuivat ammattilaisten arvostaminen työyhteisössä ja oman työn itsenäisyys sekä voimaantumiseen yhteydessä olevista tekijöistä tiedonkulku ja vuorovaikutuksen avoimuus. ■

YHTEENVETO

Tarve syöpäpotilaiden hoidolle ja hoidon asiantuntijoille on lisääntynyt suhteessa uusien syöpäpotilaiden määrään. Asiantuntijoiden työhyvinvointi on oleellinen osa syöpäkeskusten vetovoimaisuutta ja monialaisen henkilöstön työhyvinvointia. Henkilökunnan hyvinvointiin ja yhdessä työskentelemiseen on panostettava, sillä ne heijastuvat myös työn tuloksiin ja hoidon laatuun.^{9,10,12} Tässä tutkimuksessa syöpäpotilaita hoitava moniammatillinen henkilökunta koki moniammatillisen toiminnan tärkeänä ja sen toteutuvan hyvin. Myös oma ammatillinen voimaantuminen arvioitiin hyväksi. Johtaminen ja lähijohdon tuki arvioitiin kriittisimmän. Jatkossa on tärkeää etsiä johtamisen keinoja tukea ja edistää moniammatillista yhteistyötä ja ammatillista voimaantumista. Myös tiedonkulkuun ja eri ammattilaisten osaamisen hyödyntämiseen sekä näkemysten kuulemiseen toimintaja työyksiköjä koskevassa päätöksenteossa tulisi kiinnittää lisää huomiota. Kansallisen syöpäkeskuksen osakeskusten kehittäminen tarjoaa luonnollisen ja aidon kontekstin voimaantumisen ja moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen.

Lähteet

1. Sosiaali- ja terveysministeriö. Kansallinen syöpäkeskus – Comprehensive Cancer Center Finland (FICAN). Kansallisen syöpäkeskuksen perustamista selvittäneen työryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014;13. Osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/70274>
2. Työterveyslaitos. Työterveys ja -turvallisuus sosiaali- ja terveysalalla 2000-luvulla. Sosiaali- ja terveysala riskiprofiili. 2010. Osoitteessa: <https://docplayer.fi/2770635-Tyoterveys-ja-turvallisuus-sosiaalija-terveysalalla-2000-luvulla.html>
3. Gilman L, Adams J, Kovac R, Kilcullen A, House A, Doyle C. Strategies to promote coping and resilience in oncology and palliative care nurses caring for adult patients with malignancy: a comprehensive systematic review. *JBHI Database System Rev Implement Rep* 2015 Jun 12;13(5):131–204.
4. Sehlen S, Vordermark D, Schäfer C, Herschbach P, Bayerl A, Pigorsch S, Rittweger J, Dormin C, Bölling T, Joachim Wypior H, Zehentmayr F, Schulze W, Geinitz H. Job stress and job satisfaction of physicians, radiographers, nurses and physicists working in radiotherapy: a multicenter analysis by the DEGRO Quality of Life Work Group. *Radiat Oncol* 2009;4:6. Osoitteessa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2661891/>
5. Jones MC, Wells M, Gao C, Cassidy B, Davie J. Work stress and well-being in oncology settings: a multidisciplinary study of health care professionals. *Psychooncology* 2013 Jan;22(1):46–53.
6. Lagerlund M, Sharp L, Lindqvist R, Runesdotter S, Tishelman C. Intention to leave the workplace among nurses working with cancer patients in acute care hospitals in Sweden. *Eur J Oncol Nurs* 2015 Dec;19(6):629–637. Osoitteessa [https://www.ejconcolnursing.com/article/S1462-3889\(15\)00058-7/fulltext](https://www.ejconcolnursing.com/article/S1462-3889(15)00058-7/fulltext)
7. Grunfeld E, Whelan TJ, Zitzelsberger L, Willan AR, Montesanto B, Evans WK. Cancer care workers in Ontario: prevalence of burnout, job stress and job satisfaction. *CMAJ* 2000 Jul 25;163(2):166–169.
8. Päättälä K, Kauppi S. Työhyvinvointi lääkärin työssä – systemaattinen kirjallisuuskatsaus työkykyjohtamisen tueksi terveydenhuollon organisaatioihin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2016;53:30–43.
9. Pearson A, O'Brien L, Thomson D, Doucette E, Tucker D, Wiechula R, Long L, Porritt K, Jordan J. Systematic review of evidence on the impact of nursing workload and staffing on establishing healthy work environments. *International Int J Evid Based Healthc*. 2006 Dec;4(4):337–84.
10. Kuokkanen L, Suominen T, Rankinen S, Kukkurainen M-L, Savikko N, Doran D. Organizational change and work-related empowerment. *J Nurs Manag* 2007 Jul;15(5):500–507.
11. Isoherranen K. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Valtiotieteen tiedekunta, Sosiaalietieteiden laitos. Sosiaalietieteiden laitoksen julkaisuja 2012;18. Osoitteessa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf
12. Mercedes B, Fairman A, Hogan L, Thomas R, Slyer JT. Effectiveness of structured multidisciplinary rounding in acute care units on length of stay and satisfaction of patients and staff: a quantitative systematic review. *JBHI Database System Rev Implement Rep* 2016 Jul;14(7):131–68.
13. Soukup T, Lamb BW, Weigl M, Green J, Sevdalis N. An Integrated Literature Review of Time-on-Task Effects With a Pragmatic Framework for Understanding and Improving Decision-Making in Multidisciplinary Oncology Team Meetings. *Front Psychol* 2019 Sep 9;10:1245. Osoitteessa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6634259/>
14. Bilodeau K, Dubois S, Pepin J. Interprofessional patient-centred practice in oncology teams: utopia or reality? *J Interprof Care* 2015 Mar;29(2):106–112.
15. Taylor C, Shewbridge A, Harris J, Green JS. Benefits of multidisciplinary teamwork in management of breast cancer. *Breast Cancer* 2013 Aug 30;5:79–85.
16. Reeves S, Pelone F, Harrison R, Goldman J, Zwarenstein M. Interprofessional collaboration: effects of practice-based interventions on professional practice and health care outcomes. *Cochrane Database Syst Rev* 2017;8(3).
17. McComb S, Hebdon M. Enhancing Patient Outcomes in Healthcare Systems Through Multidisciplinary Teamwork. *Clin J Oncol Nurs* 2013 Dec;17(6):669–72.
18. Reeves RS, Perrier L, Goldman J, Freeth D, Zwarenstein M. 2013 Interprofessional education: effects on professional practice and healthcare outcomes (update). *Cochrane Database Syst Rev* 2013 Mar;28:3.
19. Edwards, A. Revealing relational work. In Anne E (Ed.). *Working relationally in and across practices. A cultural-historical approach to collaboration*. Cambridge: Cambridge University Press. 2017.
20. Peltonen J, Leino-Kilpi H, Heikkilä H, Rautava P, Tuomela K, Siekkinen M, Sulosaari V, Stolt M. Instruments measuring interprofessional collaboration in healthcare – a scoping review. *J Interprof Care* 2019 Jul 23;1–15.
21. Moilanen T, Leino-Kilpi H, Koskela I, Kuusisto H, Siekinen M, Sulosaari V, Vahlberg T, Stolt M. Healthcare professionals' perceptions of the prerequisites and realization of interprofessional collaboration in cancer care. *Eur J Cancer Care* (accepted 21.11.2019).